

16(10) වගන්තිය අවලංගු කිරීම සම්බන්ධයෙන් නිතර විමසනු ලබන ප්‍රශ්න

1. 16(1) වගන්තිය යනු කුමක්ද? එයින් අදහස් වන්නේ කුමක්ද?

16(1) වගන්තිය යනු 1978 ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් පරිච්ඡේදයෙහි ඇති එක් වගන්තියකි. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ඇතිකිරීමට පෙර පැවති සියළුම ලිඛිත සහ අලිඛිත නීති බලාත්මකව ක්‍රියාත්මක වන බව එහි සඳහන් වේ. එහි අරුත වන්නේ එවන් නීති ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් සියළු පුරවැසියන්ට ලබාදී ඇති මූලික මානව හිමිකම් සමගින් අනනුකූල වුවත් එවා වලංගු නීති වන බවයි.

16(1) වගන්තියේ වචන එ ආකාරයෙන්ම මෙසේ දැක්විය හැකිය:

16(1) වගන්තිය: පවත්නා ලිඛිත නීති සහ ලිඛිත නොවූ නීති බලපවත්වන බව.

(1) පවත්නා ලිඛිත නීති සහ ලිඛිත නොවූ නීති අතුරින් යම්කිසි ලිඛිත නීතියක් හෝ ලිඛිත නොවූ නීතියක් මේ පරිච්ඡේදයේ මෙයට ඉහතින් ඇති විධිවිධානවලට අනුකූල නොවුව ද, එකී සියලු පවත්නා ලිඛිත නීති සහ ලිඛිත නොවූ නීති බලාත්මකව ක්‍රියාත්මක වන්නේ ය.

(2) කවර වූ හෝ පවත්නා ලිඛිත නීතියකින් දැවමක් ලෙස පිළිගනු ලැබූ කවර වූ හෝ ආකාරයක දැවමකට කවර වූ හෝ තැනැත්තකු නිසි අධිකරණයක ආඥාව පිට යටත් කිරීම මේ පරිච්ඡේදයේ විධිවිධාන කඩකිරීමක් නොවන්නේ ය.

මෙහිදී මූලික වශයෙන්ම සැලකිලිමත් වියයුතු කරුණු ඇතුළත්ව ඇත්තේ 16(1) වගන්තියේ වේ.

2. 16(1) වගන්තියේ සඳහන් කෙරෙන ලිඛිත සහ ලිඛිත නොවන නීති කවරේද?

1978 වර්ෂයට පෙරාතුව ආර්ථිකයේ හරහා හඳුන්වාදුන් නීති 600කට අධික සංඛ්‍යාව මෙන්ම එකී වර්ෂයට පෙරාතුව ව්‍යවහාර වූ ඕනෑම ලිඛිත හා ලිඛිත නොවන නීති මෙම වගන්තියෙන් අදහස් වේ. 1976 අපරාධ විධිවිධාන සංග්‍රහය, 1954 මුස්ලිම් විවාහ සහ දික්කසාද පනත, 1954 උඩරට විවාහ ආර්ථිකය, 1948 තේසවලාමේ පුරවකුය, 1883 දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (365 වගන්තිය ද ඇතුළුව) සහ 1842 අයාල ආර්ථිකය යනු මේවා අතරින් වඩාත් ප්‍රචලිත නීති කිහිපයකි.

3. 16(1) ආර්ථිකයෙන් ඇති ප්‍රශ්නය කුමක්ද?

වත්මන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 16(1) වගන්තිය සමානාත්මතාවය (12(1) වගන්තිය) සහ වෙනස්කොට නොසැලකීම (12(2) වගන්තිය) සම්බන්ධයෙන් ලබාදී ඇති සහතික කිරීම් අවලංගු කරයි. එයින් අදහස් වන්නේ, 600ක් ඉක්මවන ලිඛිත හා ලිඛිත නොවන නීති අතරින් එක් නීතියක් හෝ මගින් යම් පුද්ගලයකුගේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ කරන්නේ හෝ උල්ලංඝනය කරන්නේ නම් එය අධිකරණයක් ඉදිරියේ අභියෝගයට ලක් කළ නොහැකි බවයි.

එයින් අදහස් වන්නේ, සමානාත්මතාවයට හා වෙනස්කොට සැලකුම් නොලැබීමට පුද්ගලයින් සතු අයිතිය උල්ලංඝනය කරන නීති + ලංකාවේ දිගටම පවත්නා බවත් එවා ආරක්ෂා කෙරෙන බවත් වේ.

4. මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද නීතිය උිතරණයට ගනිමින්, නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ 16(1) වගන්තිය අවලංගු කළයුතු බවක් ඇතැම් මුස්ලිම් කාන්තා සංවිධාන විසින් ඉල්ලා සිටින්නේ ඇයි?

වත්මන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ඇති 16(1) වගන්තිය හේතුවෙන් අහිතකර බලපෑම්වලට ලක්වන කණ්ඩායම් රැසක් වෙති. වෙනස්කොට සැලකීම සම්බන්ධයෙන් සාක්ෂි ඉදිරිපත් කිරීමටත්, ඔවුන්ට එරෙහිව සිදුවූ ප්‍රචණ්ඩත්වයේ ඊටවත් සමගින් එකී වෙනස්කොට සැලකීම සම්බන්ධ කර පෙන්වීමටත් හැකි එක් කණ්ඩායමක් වන්නේ මුස්ලිම් කාන්තාවන්ය.

මුස්ලිම් කාන්තාවන් මෙහිදී සඳහන් කරන එක් නීතියක් වන්නේ මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනතයි. මිලියන 2ක් නැතහොත් ÷ ලංකාවේ ජනගහනයෙන් 10%ක් පමණ වන මුස්ලිම් ජන ප්‍රජාවට මෙම නීතිය අිළ වේ. පවුලේ කටයුතුවලදී කාන්තාවට වෙනස්කොට සැලකීම සම්බන්ධයෙන් සැලකියයුතු මට්ටමක සාක්ෂි සහිත, ඉතාමත් ප්‍රශ්නකාරී වන නීති අතරින් එකක් වශයෙන් මෙම මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනත ගෙනහැර දැක්විය හැකිය.

උිතරණ වශයෙන්, මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනත යටතේ වයස අවු.18ට අඩු වයසේ පසුවන ගැහැණු ළමයකු ඇගේ කැමැත්ත නොමැතිවම දෙමවුපියන් විසින් තෝරාගන්නා සහකරුවකුට විවාහ කරදීමේ හැකියාව ඇත. ආරක්ෂාව ලබාදීම සඳහා ÷ ලංකා රජයට ප්‍රමුඛතම වගකීමක් පැවරෙන පුද්ගලයකු වන ළමයාගේ අයිතිවාසිකම් මෙමගින් සෘජුවම උල්ලංඝනය කෙරේ. අනෙකුත් සියළුම ළමුන් සම්බන්ධයෙන් උපරිම භාරකරු වන්නේ අධිකරණය වන බවත් රජය, ළමයාගේ සුබසහන සහතික කරනු ඇති බවත් රජය විසින් පිළිගැනීමට ලක් කර තිබේ. එනමුත්, මුස්ලිම් ළමුන්ට එවන් ආරක්ෂාවක් නොලැබේ. මුස්ලිම්වරුන් සම්බන්ධයෙන් ළමා විවාහ නීතිගත කිරීමටත් මුස්ලිම් ළමුන් ආරක්ෂා කිරීමට රජයට ඇති හැකියාව අහිමිකර දැමීමටත් හේතුවී ඇත්තේ 16(1) වගන්තියයි.

මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනත තුළ ස්ත්‍රීපුරුෂ සමාජභාව සමානාත්මතාවය බරපතළ අන්දමින් කඩකෙරෙන අවස්ථාවන් සඳහා උිතරණ කිහිපයක් මෙසේ දැක්විය හැකිය:

1. මුස්ලිම්වරුන්ට විවාහවීමේ සඳහා වන අවම වයස අවුරුදු 18ක් වන බවක් නියම නොකිරීම තුළින් ළමා විවාහ සඳහා නීතියෙන් ඉඩලබාදීම (වයස අවු.12ට අඩු ගැහැණු ළමයකු පවා ක්වාසිවරයකුගේ අවසරය සහිතව විවාහ කරදිය හැකිය)
2. මනාලියගේ (ලිඛිත) කැමැත්ත විමසීම අනිවාර්ය නොවීම
3. දික්කසාදයේදී කාන්තාවන්ට හා පුරුෂයින්ට ඇත්තේ වෙනස් කොන්දේසි වීම
4. හේතුවක් නොදක්වා එකපාර්ශවිකව දික්කසාදය ලබාගැනීමේ අයිතිය ලබාදෙන්නේ පුරුෂයින්ට පමණක් වීම
5. බිරිත්දැවරුන් දික්කසාදය ඉල්ලා සිටින කළ ඊට ඇති ක්‍රියාවලිය දීර්ඝවූත් සාක්ෂි, සාක්ෂිකරුවන් සහ නඩු විභාගයක් සහිතවූත් ක්‍රියාවලියක් වීම
6. බිරිඳ සහ ළමයින් නඩත්තුව සඳහා විධිවිධාන සැලසෙම ක්වාසිවරයා මත රඳා පැවතීම
7. බහු භාර්යා විවාහ සඳහා බිරිඳගේ/ බිරිත්දැවරුගේ කැමැත්ත (සහ ඔවුන්ගේ අනුදැනුම) අවශ්‍ය නොවීම
8. සුදුසුකම් ලැබුවද, කාන්තාවකට විවාහ රෙජිස්ට්‍රාර්, ක්වාසි, පුරිසහික හෝ ක්වාසි මණ්ඩල සාමාජික ධුර දරන්නට අවසර නොමැතිවීම. ක්වාසි ධුරය රජයෙන් වැටුප් ලබන, බදු මුදලින් අරමුදල් ලබාගන්නා තනතුරක් වන නමුත් මෙසේ කාන්තාවන්ට වෙනස්කොට සැලකීමට 16(1) වගන්තිය මගින් ඉඩ සලසා ඇති අතර රජය විසින් වෙනස්කොට සැලකීම නීතිගත කොට තිබේ.
9. ක්වාසි ධුරය සඳහා අනිවාර්ය සුදුසුකමක් නියමකොට නොමැතිවීම සහ අනිවාර්ය පුහුණුවක් නොමැති වීම

ක්වාසි අධිකරණ තුළ මුස්ලිම් කාන්තාවන්ට යුක්තිය වෙත ඇති ප්‍රවේශය බරපතළ ලෙස සීමා කොට තිබේ. සිවිල් අධිකරණ පද්ධතියට වඩා සැලකිය යුතු මට්ටමකින් වෙනස් සවරූපයක් ගන්නාවූ නඩු නිමිගන්වන නීතිඥ නියෝජනයක් ලබාගැනීමට අවසර නොදෙන නඩු, පිළිගත් මට්ටමට අඩු මට්ටමක පවතින ක්වාසි අධිකරණ පද්ධතිය තුළ තමන්ට වෙනස්කොට සලකන බව බලපෑමට ලක්වූ කාන්තාවන් විවිධ චෝදිකාවන්හි ත්‍රික නගා තිබේ. අදක්ෂ ක්වාසිවරුන් සහ අධිකරණ පූර් සහිතයින් විසින් බොහෝ අවස්ථාවන්හි කාන්තාවන්ට නරක අත්දැකීම් සලකනු ලැබේ. ඔවුන්ගේ පුරුෂයින්ගේ ලැබෙන සැලකිලිවලට සමාන සැලකිලි නොලැබේ. සමස්ථ නඩු විභාග ක්‍රියාවලිය තුළම වාචිකව අපයෝජනයට ලක්වනු ඇතැයි, තර්ජනයට ලක්වනු ඇතැයි හා අවමානයට පත්වනු ඇතැයි බියට පත් නොවී තමන්ට ප්‍රකාශ කරන්නට ඇති දෙය පවසන්නට ඉඩක් නොලැබේ. පුරුෂයින්ගෙන් පමණක් සැදුම්ලත් පූර් සහිත මණ්ඩලය (සුදුසුකම් නොලත්) ක්වාර්ටරයා විසින් බොහෝ අවස්ථාවන්හි තෝරා ගනු ලබන්නේ අත්තනෝමතික අත්දැකීම් වේ.

මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනත සහ එ යටතේ ඇති කර තිබෙන ක්වාසි අධිකරණ පද්ධතිය සම්බන්ධ කොටගෙන කාන්තාවන් මුහුණ දෙන්නාවූ ගැටළු ආමන්තූණය කිරීමේ වගකීම කරට ගැනීමට රජය පොළඹවා ගැනීමට ÷ ලංකාවේ මුස්ලිම් කාන්තා සංවිධාන පසුගිය වසර 25කට අධික කාලයක් මුළුල්ලේ වැයම් දරමින් සිටී.

5. 16(1) වගන්තිය අහෝසි කරදැමීම තුළින් මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනතද ඉතා ඉක්මනින් අහෝසි වී අතුරුදන්ව යයිද?

කිසියෙක්ම නැත. 16 වන වගන්තිය අවලංගු කරදැමීම සහ නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 16(1) වගන්තියට සමාන වන විධිවිධාන නොමැතිවීම යන කරුණු මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනතේ හෝ 600කට අධික සංඛ්‍යාවක් වන අනෙකුත් නීතිවල ක්‍රියාත්මකවීමට හා වලංගුතාවයට එසැනින් බලපෑමක් නොකරනු ඇත.

÷ ලංකාවේ මුස්ලිම්වරුන්ට මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනත සහ වෙනත් ඕනෑම පුද්ගල නීතියක් ව්‍යවහාර කිරීම දිගටම සිදුකළ හැකිය. ප්‍රතිසංස්කරණ සිදුකිරීමට ඇති ඉඩ වඩාත් වැඩි වනු ඇති අතර එය, එකී ප්‍රජාව විසින්ම ඉදිරියට සිදුකළ යුත්තකි. මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනත සහ සලීම් මර්සුල් විනිසුරුතුමාගේ ප්‍රධානත්වයෙන් 2009 ඇතිකළ මුස්ලිම් පුද්ගල නීති සමාලෝචන කමිටුව හෝ අනාගතයේ ඇති කෙරෙන වෙනත් ඕනෑම ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලියක් මගින් ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා යෝජනා කෙරෙන සංශෝධන තරඟා සියළුම මුස්ලිම්වරුන්, පුරුෂයින්, කාන්තාවන් හා ළමුන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කෙරෙන බව සහතික වන්නේ නම් මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනත හා වෙනත් ඕනෑම නීතියක අනාගත පැවැත්ම තහවුරු වනු ඇත.

නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ප්‍රතිපනය කිරීමෙන් අනතුරුව දෙවර්ෂයක කාලයක් සඳහා නීති ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාවක් පත් කර, නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල වන නීති හඳුනාගෙන එවාට සංශෝධන නිර්දේශ කිරීමට කටයුතු කළ යුතු බවට නිර්දේශවී තිබේ.

මෙම සමාලෝචන කාලසීමාව අවසානයේදී, තනි පුද්ගලයකු මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනතින් පුරවැසියකු වශයෙන් ඔහුගේ/ ඇයගේ මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කෙරෙන අන්දමේ අහිතකර බලපෑමකට ලක්වන්නේ නම් හා ඔහුට/ ඇයට එසේ කිරීමට වුවමනා වන්නේ නම්, ÷ ලංකා පුරවැසියකු වශයෙන් එම පුද්ගලයාට එම වෙනස්කොට සැලකීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණයේ හෝ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ අභියෝගයට ලක් කිරීමට හැකිය.

6. 16(1) වගන්තිය අවලංගු කිරීමෙන් මුස්ලිම්වරුන්ගේ සංස්කෘතික හා ආගමික අයිතිවාසිකම් අහිමිකිරීමක් ගම්‍යවේද?

කිසියෙකුට නැත. වත්මන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සිතීමේ හා හෘද සාක්ෂියේ නිදහස (10 වන වගන්තිය) සහතික කරන අතර සිතීමේ, හෘද සාක්ෂියේ හා ආගමික නිදහස (14 වගන්තිය) සඳහා වන අයිතිය තුළින් සංස්කෘතිය හා ආගම ව්‍යවහාර කිරීමේ නිදහස හිමිකර දී තිබේ. තවද, වර්ගය, ආගම, භාෂාව, කුලය, ස්ත්‍රීපුරුෂ භේදය, දේශපාලන මතය හා උපන් ස්ථානයට අනුව වෙනස්කොට සැලකීමෙන් නිදහස්වීමට අයිතිය ඇත.

පෙර ඇතිකළ නීතිවලට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අභිබවා යාමට ඉඩ ලබාදෙමින් අහිතකර ප්‍රතිඵල ඇතිකිරීමට 16(1) වගන්තියෙන් ඉඩ සැලසෙන තෙයින් එය අවලංගු කිරීමෙන් අදහස් වන්නේ පුරවැසියන්ට ඇති තනි අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය නොකරන මට්ටමින් තමන්ගේ නීති ව්‍යවහාරයට ගන්නට ඇතැම් වාර්ගික හා ආගමික ප්‍රජාවන්ට ඇති අයිතිය පිළිගන්නා අතරේම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව උත්තරීතර වන බව පමණි. 16(1) වගන්තිය අවලංගු කිරීමෙන් අදහස් වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් සහතික කර ඇති අයිතිවාසිකම් පරාසයම කරා සියළුම තැනැත්තන්ට ප්‍රවේශවිය හැකි වන බවයි. එවිට, ඇතැම් පුද්ගල කණ්ඩායම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව කරා ප්‍රවේශවීම සීමාකර දෙවන පන්තියේ පුරවැසියන් නිර්මාණය කිරීමට නොහැකිවනු ඇත.

7. 16(1) වගන්තිය අවලංගු කිරීම ÷ ලාංකික මුස්ලිම්වරුන්ට වැදගත් වන්නේ ඇයි?

÷ ලංකා මුස්ලිම්වරු යනු ÷ ලාංකික පුරවැසියන් වන අතර, ආගමික විශ්වාස හෝ වාර්ගිකත්වය කුමක් වුවද නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ තමන්ගේ අයිතිවාසිකම් පුර්ණ වශයෙන් ආරක්ෂා කරගැනීම සඳහා ඔවුන්ටද සමාන සුදුසුකමක් ඇති තෙයින් එය වැදගත් වේ. ප්‍රජාවේ එක්තරා කොට්ටාශයකට තමන්ගේ ආගමික විශ්වාස හේතුවෙන් පමණක් ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කරගැනීම භූකිවිඳීම අහිමි කරවීමට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට නොහැකිය. 16(1) වගන්තිය දැනට පවතින අන්දමින් පවත්වාගන්නේ නම්, මුස්ලිම් විවාහ හා දික්කසාද පනත හා ක්වාසි ක්‍රමය යටතේ මුස්ලිම් පුරවැසියකු විසින් මුහුණ දෙන්නට වන ඕනෑම මානව හිමිකම්, ස්ත්‍රීපුරුෂ සමාජභාව සමානාත්මතා සහ මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීමක් ÷ ලංකා රජය විසින් දිගින් දිගටම නොසලකා හරිනු ඇත.

සුළුතර කණ්ඩායම් සඳහා වන විශේෂ නීති පැවතිය යුත්තේ එකී කණ්ඩායම්වලට වැඩිදියුණු වූ නිදහසක් සහ ආරක්ෂාවක් ලබාදීමට මිස රජය විසින් අන් සියළු පුරවැසියන්ට සහතික කර ඇති අයිතිවාසිකම් ප්‍රජාවේ ඇතැම් සාමාජිකයින්ට අහිමි කරදැමීමට නොවේ.

8. 16(1) වගන්තිය අවලංගු කිරීම ÷ ලංකාවට වැදගත් වන්නේ ඇයි?

÷ ලංකාවේ ඕනෑම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් රටේ උත්තරීතර නීතිය වන බව සහතික කරගත යුතු වන අතර, එතුළින් සහතික කර දී ඇති අයිතිවාසිකම් ÷ ලංකාවේ සෑම පුරවැසියකුටම හිමිවන බව සහතික කරගත යුතුය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අභිබවා බලපැවැත්වෙන 16(1) වගන්තිය පවත්නා අතරේ මෙය සිදු කිරීමට නොහැකිය. 1978ට පෙර සිට පැවතෙන ලිඛිත හෝ ලිඛිත නොවූ කිසිදු නීතියක් මගින් ÷ ලාංකික

පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් පුර්ණ වශයෙන් භුක්තිවිඳීමට බාධා පැනවීම සිදු නොවන බව 16(1) වගන්තිය අවලංගු කිරීමත් සමගින් සහතික කරගත හැකි වනු ඇත. නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අයිතිවාසිකම් පදනම් කරගත් ප්‍රගතිශීලී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් කරගැනීමටත් ස්ත්‍රීපුරුෂ සමාජභාවය, වාර්ගිකත්වය හෝ ආගම නොසලකා සමානාත්මතාවය සහතික කරගැනීමටත් ගතයුතු එකම මාර්ගය 16(1) වගන්තිය අවලංගු කිරීම සහිත මගක් වේ.

16(1) වගන්තිය දැනට පවතින ස්වරූපයෙන්ම නොවෙනස්ව තබාගන්නේ නම්, එතුළින් පවුල, සමාජය, සංස්කෘතිය හා ආර්ථිකය හා බැඳුණු ඵ්දිනේ ජීවිතයේ කාරණාවන්හිදී මානව හිමිකම්, ස්ත්‍රීපුරුෂ සමාජභාව සමානාත්මතාවය හා මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනයන්ගෙන් පුරවැසියන් ආරක්ෂා කර නොදෙන හෙයින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලිය අර්ථ විරහිත සහ අසාර්ථක ක්‍රියාවලියක් වනු ඇත.